

1.9.2025

Datasivuston aineiston kuvaus

Datasivuston tavoitteena on kuvata yhteiskunnallisen yritystoiminnan ilmiötä Suomessa laajasti rekisteriaineistoja hyödyntäen.

Pääasiallinen aineisto perustuu Tilastokeskuksen rekistereihin ja Tilastokeskuksen yritysten rakenne- ja tilinpäätösaineistoon, joka taas perustuu Verohallinnon elinkeinoveroaineistoon sekä tilastokeskuksen omiin kyselyihin (<https://www.stat.fi/tilasto/dokumentaatio/yrti>).

Lisäksi aineistoa on täydennetty yritysrekistereistä muun muassa Yritystietokanta Orbiksen tehdyillä hauilla, Suomalainen Työ ry:n Yhteiskunnallinen Yritys-merkin ja Yhteiskunnallisten yritysten liitto Arvo ry:n aineistoilla sekä työhön integroivien yhteiskunnallisten yritysten verkostojen aineistoilla.

Yhteensä aineistoon kuuluu noin 5 000 yhteisöä, joista sivustolla ovat näkyvissä ne yhteisöt, joilla on ollut liiketoimintaa viimeisen vuonna 2023.

Aineisto on pyydetty Tilastokeskukselta keväällä 2025 ja siihen on liitetty Suomalaisen Työn ja Yhteiskunnallisten yritysten liitto Arvon toimittamat y-tunnukset. Y-tunnusten perusteella tehdyt tilastot on tuotettu kesällä 2025.

Yhteiskunnallisen yrityksen määritelmä ja käsitteen operationalisointi

Datasivuston aineiston luomiseen käytetty yhteiskunnallisen yrityksen määritelmä perustuu 2020 julkaistuun yhteiskunnallisten yritysten strategiaan (TEM2020;

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163198/TEM_2021_41.pdf?sequence=1&isAllowed=y30.6.2022)

Strategian mukaan yhteiskunnallinen yritys

- harjoittaa liiketoimintaa yhteiskunnallisen tavoitteensa toteuttamiseksi ja
- käyttää suurimman osan voitostaan tai ylijäämästään tämän ensisijaisen tavoitteensa edistämiseen, mikä on vahvistettu yhteisön yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin
- korostaa toiminnassaan vastuullisuutta, avoimuutta ja läpinäkyvyyttä
- korostaa hallintomallissaan osallisuutta ja demokratiaa.

Lisäksi käsitteen operationalisoinnissa on hyödynnetty strategiasta löytyvää yhteiskunnallisen yritystoiminnan piirteiden listaa ja Euroopan komission toiminnallista määritelmää

(<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=fi&pubId=8274> s.28-31), johon myös yhteiskunnallisten yritysten strategian määritelmä pitkälti nojaa.

Yhteiskunnallisten yritysten strategian ja EU-komission toiminnallisen määritelmän (2019) mukaan yhteiskunnallista yritystoimintaa voidaan kuvata kolmen ulottuvuuden avulla, joita ovat sosiaalinen, taloudellinen ja inklusiivinen/demokraattinen ulottuvuus (taulukko 1). Toiminnallisella määritelmällä komissio ei pyri yhteiseen standardiin, jota voitaisiin suoraan käyttää säädösten pohjana vaan se antaa periaatetasoisen kuvauksen, jonka suurin osa EU jäsenvaltiosta hyväksyy. Määritelmä perustuu EMES-tutkimusverkoston määritelmään.

Ulottuvuus	Määritelmä/piirteet	Rekisterin rajaamisessa käytetty kriteeri
Sosiaalinen ulottuvuus	Toiminnalla on yhteiskunnallinen päämäärä (sosiaalinen tai ekologinen). Tämä on kirjattu organisaation perustamisen asiakirjoihin (säännöt, yhtiöjärjestys jne.). (TEM 2020 Yhteiskunnallisten yritysten strategia) Osuuskunnista henkilöstöomisteisia ja yhteisölähtöisiä osuuskuntia on yleensä perustettu yhteiskunnallista päämäärää varten.	Organisaation yleishyödyllisyys, oikeudelliselta muodoltaan aatteellinen yhdistys tai säätiö. pl. erikseen määritellyt toimialat Osuuskunnat (25) pl. erikseen määritellyt toimialat
Taloudellinen ulottuvuus	Palveluiden ja tuotteiden myynti markkinoilla. Organisaatiolla tulee olla palveluiden tai tuotteiden myyntiä, jonka asiakkaana voivat olla kuluttajat, toiset yritykset tai julkinen sektori (hankinnat). Elinkeinotoiminnan piirteisiin kuuluu mm. toiminnan jatkuvuus ja palkatun henkilöstön käyttäminen sekä yhdistysten/säätiöiden osalta toimiminen samoilla markkinoilla muiden yritysten kanssa (https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/yhdistys-ja-saatio/yleishyodyllisen-yhteison-tuloverotus/)	Organisaatiolla verotettavaa tuloa: elinkeinotoiminnan piirteet täyttyvät (toimija elinkeinoveroaineistossa) Yhdistyksellä vähintään 1htv Organisaatiolla yritystoiminnan tyyppiluokitus (PKS) (https://www.stat.fi/tup/yritysrekisteri/tietosisalto.html#ytr_pksluokitus) Organisaatio kuuluu ALV- rekisteriin (pl. sote- ja koulutustoimialan toimijat)
Inklusiivinen /demokraattinen hallinto ja omistajuus	Sosiaalisen päämäärän ensisijaisuuden varmistamiseksi ja mission ajalehtimisen (mission drift) ehkäisemiseksi, organisaatio osallistaa kohderyhmää/omistajia laajasti.	Oikeudellinen muoto aatteellinen yhdistys (20) tai säätiö (30); tyyppillisesti verotuksessa yleishyödyllisiä yhteisöjä, jotka eivät voi jakaa taloudellista etua jäsenille tai muille tahoille. Yhdistyksellä myös demokraattinen hallinto. Säätiön hallintoa ohjaa säädekirja, joka estää muun kuin sen säädekirjassa esitetyn tarkoituksen toteuttamisen. Oikeudellinen muoto osuuskunta (25): Osuuskunnalla demokraattinen hallinto ääni/henkilö.

Taulukko 1. Rekisteriaineiston rajaamisessa käytetty yhteiskunnallisen yrityksen käsitteen operationalisointi

Yhteiskunnallisten yritysten strategiassa on määritelty, että yhteiskunnallinen yritys voi toimia millä tahansa toimialalla ja missä tahansa juridisessa yhtiömuodossa. Kuitenkin toiminimiyrittäjyys ei muotona muodosta erillistä organisaatiota, joten tässä aineistossa on katsottu, että toiminimiyrittäjyyttä ei voida katsoa yhteiskunnalliseksi yritykseksi.

Aineistoon on näin ollen sisällytetty:

- Osakeyhtiöt ja osuuskunnat, jotka ovat jonkin ulkoisen asiantuntijamäärittelyn kautta todettu yhteiskunnalliseksi yrityksiksi, esimerkiksi Yhteiskunnallisen Yrityksen -merkki, Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry:n jäsenyys tai muuhun yhteiskunnallisten yritysten verkostoon kuulumisen. (Suomalaisen Työ ry:n, Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry:n aineisto ja YYO:n oma tiedonkeruu)
- Yleishyödylliset yhdistykset ja säätiöt, jotka harjoittavat elinkeinotoimintaa yhteiskunnallisen päämääränsä edistämiseen. (Tilastokeskuksen rekisteriaineistosta)
- Henkilöstöomisteiset ja yhteisölähtöiset osuuskunnat sekä erityisen yhteiskunnallisen tehtävän täyttävät kuluttajaosuuskunnat (vesiosuuskunnat). (Tilastokeskuksen rekisteriaineisto).

Tilastokeskuksen rekisteriaineiston rajaukset

Tilastokeskukselta tilattiin aineisto kaikista niistä yhdistyksistä, osuuskunnista ja säätiöistä, joilla on ollut liiketoimintaa vuoden 2013 jälkeen. Aineistoa rajattiin koskemaan vain oikeudellisia muotoja 20, 25 ja 30 (aatteelliset yhdistykset, osuuskunnat ja säätiöt).

Yhtiömuoto aatteelliset yhdistykset 20 ja säätiöt 30 seuraavin täsmennyksin:

Rajataan kokonaan pois seuraavat toimialat:

TOL2008_70 Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta
TOL2008_94 Järjestöjen toiminta paitsi 9499 Muut järjestöt
TOL2008_85200 Alemman perusasteen koulutus
TOL2008_85320 Keskiasteen ammatillinen koulutus
TOL2008_85420 Korkea-asteen koulutus
TOL2008_90020 Esittäviä taiteita palveleva toiminta
TOL2008_O Julkinen hallinto ja maanpuollustus

Rajattu kokonaan pois
EI PKS Luokitusta
HTV alle 1

JOS Oikeudellinen muoto 20, niin mukaan vain "Omistajatyyppe_1" (yksityinen kotimainen)

Jos ei ole koskaan kuulunut alv rekisteriin, niin rajataan pois paitsi toimialaluokissa:

86 Terveyspalvelut
87 Sosiaalihuollon laitospalvelut
88 Sosiaalihuollon avopalvelut

Yhtiömuoto osuuskunnat 25 seuraavin täsmennyksin:

Rajataan kokonaan pois seuraavat toimialat:

TOL2008_K Rahoitus ja vakuutustoiminta
TOL2008_35 Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta,
TOL2008_61 Televiestintä
TOL2008_01 Kasvinviljely ja kotieläintalous, riistatalous ja niihin liittyvät palvelut,
TOL2008_02 Metsätalous ja puun korjuu
TOL2008_45 Moottoriajoneuvojen tukku ja vähittäiskauppa
TOL2008_46 Tukkukauppa
TOL2008_94 Järjestöjen toiminta paitsi 9499 Muut järjestöt
TOL2008_85200 Alemman perusasteen koulutus
TOL2008_85320 Keskiasteen ammatillinen koulutus
TOL2008_85420 Korkea-asteen koulutus
TOL2008_90020 Esittäviä taiteita palveleva toiminta
TOL2008_O Julkinen hallinto ja maanpuollustus

Automaattisten rajausten tuloksia tarkasteltiin vielä tapauskohtaisesti erityisesti osuuskuntien kohdalla ja tehtiin yksilöllistä tunnistamista.

Lisäksi aineistosta poistettiin manuaalisesti muutamia suurimpia tunnettuja ei henkilöstöomisteisia laskutusosuuskuntia, jotka toimivat työllistämisen toimialalla ja muutamia muita yrittäjäomisteisia ja kuluttajaosuuskuntia, jotka eivät toimialaluokituksen perusteella ole aineistosta poistuneet.

Huomioitavaa aineistossa

- Yrittäjien omistamia yhteiskunnallisia yrityksiä puuttuu aineistosta. Osa näistä on Suomalainen Työ ry:n sekä ARVO ry:n aineistossa, mutta niitä puuttuu aineistosta.
- Yhdistysten ja säätiöiden omistamia yhtiöitä on tunnistettu aineistoon Yritystietokanta Orbiksesta ja lisäksi Suomalainen Työ ry:n sekä ARVO ry:n aineistossa, mutta on todennäköistä että osa puuttuu siitä huolimatta aineistosta.
- Mukana aineistossa on edelleen yhteisöjä, joita ei voi kuvata yhteiskunnallisiksi yrityksiksi, koska tilastoaineistoon tehdyt rajaukset eivät varmista, että jokaisen yhteisön kohdalla y-yrityksen piirteet täyttyvät.
- Yhteiskunnalliseen yritystoimintaan on laskettu mukaan laajasti yhdistysten elinkeinotoiminta, myös sellainen, joka ei itsessään ole luonteeltaan yhteiskunnallista (esim. mainosmyynti). Suomessa kaikissa tutkimuksissa ja tarkasteluissa näitä ei ole laskettu osaksi yhteiskunnallista yritystoimintaa ja esim. Kostilainen (2020) raportissa toimialarajausta on tehty tiukemmin. Datasivusto antaa kuitenkin mahdollisuuden tarkastella yhteiskunnallista yritystoimintaa myös suppeammin rajaamalla toimialoja.
- Yhdistysten ja säätiöiden osalta toimiala ei kerro aina kovin kattavasti siitä, millä kaikilla toimialoilla yhdistys harjoittaa elinkeinotoimintaansa, koska toiminta voi olla hyvin moninaista.
- Kattavimmin toimialatietojen perusteella voidaan tarkastella sosiaali- ja terveysalalla toimivia yrityksiä.
- Työhön integroivia yhteiskunnallisia yrityksiä toimii tällä hetkellä useilla eri toimialoilla. Rekisteriaineistosta ei näin ollen pystytäkään tunnistamaan työhön integroivia eikä muitakaan yhteiskunnallisia päämääriä erityisen hyvin.
- Toimipaikkatietoja ei otettu mukaan datasivustolle ja näin ollen määrällinen vertailu yritysten välillä ei anna koko kuvaa toiminnan laajuudesta.
- Liikevaihtotiedot ovat suuntaa antavia, koska ne kuvaavat yhdistysten osalta kaikkea palveluiden ja tuotteiden myyntiä, eivät ainoastaan elinkeinotoiminnan tuotteiden ja palveluiden myyntiä. Tätä on mahdollista tulevaisuudessa tarkentaa.